

КОЛЕКТИВ

ЛИСТ РУДАРСКО - ТОПИОНИЧАРСКОГ БАСЕНА БОР

www.rtbbor.com

Број 2166 • Година LX • Лист излази месечно • Петак, 11. мај 2007. • Примерак 25 динара

Агенција за приватизацију 25. априла одлучила

РАСКИНУТ УГОВОР СА КУПРОМОМ

Румунска компанија ни у накнадном року није доставила гаранције за плаћање. – Жеља да се процес приватизације Басена задржи у нормалним правним и тржишним оквирима. – Агенција поштује одредбе Закона и руководи се најбољим интересима предузећа, запослених, купца и државе

РТБ. – Агенција за приватизацију 25. априла раскинула је уговор са Купромом о продаји Рударско-топионичарског басена Бор. У саопштењу

Агенције се наводи да је то учињено "због тога што румунска компанија ни у накнадном року није доставила гаранције за плаћање, а у складу са

чланом 41 Закона о приватизацији. Притом, Агенција ће наплатити Купрому гаранцију у износу од три милиона долара. Као и до сада у свим процесима приватизације у Србији, Агенција поштује одредбе Закона, а води се најбољим интересима грађана и државе Србије. Сматрамо да сви учесници у поступку привати-

зације РТБ Бор Групе, такође, морају поступати и доносити одлуке у складу са позитивним правним прописима. Само тако задржаћемо процес приватизације у нормалним правним и тржишним оквирима и сачувати

Наставак на страни 3

ПРОИЗВОДЊА У ПРВОМ КВАРТАЛУ 2007. ГОД.

предузеће	јануар	фебруар	март	Си у тонама
1. РБМ	300	300	350	950
2. РББ	950	750	872	2.573
- Јама	156	84	49	289
- Велики Кривељ	708	608	733	2.049
- прерада шљаке	87	58	90	235
бакар у концентрату (1+2)	1.250	1.050	1.222	3.523
3. ТИР	2.892	2.794	2.602	8.378
а) катоде из сопственог сировине	1.470	1.700	1.600	4.770
б) катоде из увозеног сировине	1.512	1.094	1.002	3.608

Делегација америчке амбасаде у РТБ-у

Басен и даље велики потенцијал

РТБ. – Сједињене Америчке Државе су добро упућене у проблеме РТБ-а и помно прате догађаје који су настутили у процесу његове приватизације. И даље видимо Басен Бор као велики потенцијал за економски развој и запошљавање људи на овим просторима – истакао је, између остalog, Robert Waterson, други секретар у Амбасади САД у Србији, који је, 27. априла, предводио делегацију њеног Економског одељења у посети Басену. У разговору са Миодрагом Џонићем, в. д. генералног директора РТБ-а, и његовим сарадницима, господин Waterson је, изражавајући жаљење што се неизвесна судбина комбината бакра наставља, најпре желео да чује мишљење менаџмента, а потом и репрезентативних синдиката, о ситуацији у којој се највећи српски производијач бакра нашао након раскида уговора са румунским Купромом, и о будућим потезима који ће уследити.

Челни човек РТБ-а, наглашавајући, том приликом, да је пословодство компаније у овом тренутку пажњу усмерило на стабилизацију и повећање производње бакра из басенских рудника, посебно је истакао:

- С обзиром на то да новонастала ситуација не указује на окончање приватизације РТБ-а у кратком року, потребно је да нам Агенција за приватизацију, пошто смо у поступку реструктуирања, одобри набавку неопходне опреме за површинске копове и прераду шљаке. У супротном, до краја ове године остаћемо без руде и у Бору и у Мајданпеку. Финансијска ситуација у којој се Басен налази је тешка, али компанији због тога не прети стечај. РТБ уредио сервисира све текуће обавезе, осим пореза и доприноса на зараде запослених. Опасност од стечаја постоји због старих дугова и зато је важно да се поступак приватизације компаније не прекида јер нас реструктуирање штити од поверилаца.

Делегација америчке амбасаде је, након тога, разговарала и са Драгом Алексићем, председником JCO РТБ-а, и Рудолфом Навијалићем, председником ЗОП синдиката "Независност" РТБ Бор – групе.

J. C.

Писмо челног човека Басена ресорним министрима

Регионални развој Бора што пре

Неопходно да ВРС и Борд СБ хитно донесу одговарајуће одлуке како би отпочела реализација овог пројекта. – Обезбеђење санације еколошких проблема који су произилазили из ранијих рударских и металуршкx активности и ублажавање негативних социјалних последица решавања вишака запослених у РТБ-у. – Пројекат треба да се финансира из кредита СБ који би под најповољнијим условима био одобрен Србији

Решавање проблема колектора испод кривельског јаловића више нр трпи одлагање

РТБ. – У овом тренутку делегација Светске банке обавља техничке разговоре са представницима релевантних министарстава. Стога бисмо желели да укажемо на значај ових разговора и њиховог што хитнијег успешног окончавања, како би Пројекат регионалног развоја Бора био спреман да га прихвати Влада Републике Србије и одобри Борд СБ. Радници РТБ-а и грађани Бора и Мајданпека у више наврата су информисани о овом пројекту и очекују да његова имплементација започне већ од јула ове године, што искључиво зависи од одлуке републичке владе. Познато Вам је да након 1. јула Србија неће

Ово се, између осталог, истиче у писму које је **Миодраг Џонић**, в. д. генерални директор РТБ-а, 24. априла, послao **Радомиру Наумову**, министру за рударство и енергетику, **Александру Поповићу**, министру за науку и животну средину, **Слободану Лаловићу**, министру за рад, социјалну политику и запошљавање, **Милану Париводићу**, министру за финансије, и **Предрагу Бубалу**, министру за привреду и приватизацију.

Челни човек Басена у овом допису подсећа да је ВРС дефинисала неколико значајних докумената, као што су Стратегија привредног развоја, Стратегија регионалног развоја,

Бубало разговарао са представницима СБ

Министар Предраг Бубало разговарао је данас са регионалним координатором СБ за југоисточну Европу, Европу и централну Азију Орсалијом Каланџупулос – саопштило је 26. априла Министарство привреде ВРС. У саопштењу се наводи да је тема састанка, у коме је учествовала и директор Канцеларије СБ у Србији Каролин Јунгр, била реализација кредита СБ по ИБРД условима и зајма СБ по ИДА условима намењеним за финансирање Пројекта за регионални развој Бора.

Остваривањем овог пројекта предвиђена је подршка решавању социјалних проблема насталих услед дугогодишње стагнације региона и реструктуирања РТБ-а, хитна санација наслеђених еколошких проблема и подршка развоју приватног сектора. Током разговора позитивно су оцењени напори Министарства привреде у решавању проблема РТБ-а и указано је на то да ће СБ наставити да прати процес приватизације Басена и подстиче пројекат који ће допринети јачању економске стабилности Србије.

више имати повлашћени статус код СБ. Стога Вас молимо да са своје стране учините све да се ови разговори успешно окончају и да одговарајуће одлуке Владе РС и Борда СБ буду што пре донете како би отпочела реализација пројекта, односно хитно решавање еколошких и социјалних проблема Бора, Мајданпека и окружења.

Стратегија запошљавања и друга, који треба да обезбеде решавање наслеђених развојних, економских и социјалних проблема у Србији. Ови проблеми сконцентрисани су у појединачним регионима, нарочито рударским и индустриским, при чему се посебно истиче регион Бора. Светска банка, поред вишегодишње техничке и финансијске помоћи у припреми и имплементацији програма реструк-

турирања РТБ-а, припремила је и посебан Пројекат регионалног развоја Бора. Његов циљ јесте да се обезбеди хитна санација еколошких проблема који су произилазили из ранијих рударских и металуршкx активности, ублаже негативне социјалне последице решавања вишака запослених у Басену и обједине напори државе, локалне самоуправе и других субјеката у активностима на овом подручју.

СБ је припремила основне компоненте овог пројекта на основу стеченог искуства у обнови рударских и индустриских региона у другим транзиционим земљама, бројних истраживања и консултација са релевантним субјектима у РТБ-у, Бору и Мајданпеку, као и са надлежним министарствима ВРС. Пројекат треба да се финансира из кредита који би

под најповољнијим условима (ИДА) био одобрен Републици Србији на основу одговарајуће одлуке Борда СБ, најкасније до краја јуна ове године до када Србија ужива повлашћени статус. Са друге стране, санација наслеђених еколошких проблема више не трпи одлагања, посебно када је реч о флотацијским бранама и јаловиштима, изливањем отпадних вода и др. Такође, социјална ситуација у Бору и Мајданпеку је све тежа, повећава се број незапослених, опада привредна активност, а тиме и могућности за проналажење нових радних места и развоја МСП, што све потврђује оправданост пројекта и хитног доношења одлука неопходних за његову примену – наглашава Џонић.

Ј. Станојевић

Пословодство и синдикати о регресу

Ипак, из два дела

Предлог пословодства Басена да темпо исплате регреса буде преиначен и исплаћен у пет једнаких рата од по 6.000 динара, представници репрезентативних синдиката нису подржали

РТБ. - Исплаћене су све заостале зараде запослених, а априлску плату басенски радници примиће 14. и 31. маја. Двадесет другог маја биће им исплаћен и први део регреса за ову годину у висини 15.000 динара.

Пословодство РТБ-а, на састанку са репрезентативним синдикатима 24. априла, предложило је да се износ и динамика исплате регреса за 2007. годину још једном размотре јер је ову обавезу прихватило у циљу регулисања исплате свих доспелих личних примања запослених пре приватизације. Поновно окупљање менаџмента компаније и представника Самосталног и синдиката „Независност“, 8. маја, није резултирало конкретним договором о овом питању.

Предлог је, наиме, био, да због ситуације у коју је Басен доспео, а која не обећава окончање поступка приватизације у кратком временском интервалу, циљ пословодства и свих запослених буде усмерен ка стабилизацији производње и њеном повећању на 25.000 тона бакра у концентрату годишње. С обзиром на то да у постојећим захватима откривене руде у Бору и Мајданпеку има до краја ове године и да ће, уколико се не инвестира у рударску опрему, доћи до прекида рада рудника, пословодство је предложило да се до краја ове године не повећавају лична примања и да се уговорена динамика исплате регреса

за 2007. годину у висини 30.000 динара, „развуче“ на пет, уместо договорене две рате.

Предлог пословодства РТБ-а да регрес буде исплаћен у пет једнаких рата од по 6.000 динара, представници репрезентативних синдиката нису подржали. Синдикат „Независност“ предлагао је да се као компромисно решење регрес исплати у три рате, Самостални синдикат је инсистирао да се стриктно испоштује Споразум о исплати регреса који су потписали в.д. генерални директор РТБ-а Бор и председник Јединствене синдикалне организације Самосталног синдиката комбината бакра, којим се предвиђа да исплата ове накнаде буде у две рате. Синдикати су се сложили да је у овом тренутку неопходно инвестирање у опрему за површинске копове и прераду шљаке али, коначан је став са састанка, инвестирање не сме бити на уштрб примања запослених. Тиме је, сматра пословодство, пропуштена повољна могућност за улазак у неопходне инвестиције.

Просечна плата у комбинату бакра тренутно износи близу 28.000 динара, а у укупним расходима компаније, на месечном нивоу, издвајања за зараде запослених учествују са 34 одсто.

Горица Тончев Василић

Агенција за приватизацију 25. априла одлучила

РАСКИНУТ УГОВОР СА КУПРОМОМ

Наставак са стране 1

углед који Србија ужива код домаћих и страних инвеститора“ – додаје се на крају саопштења.

Ово је укратко завршила вишемесечне продаје комбината бакра. А, ево, и шта се дешавало у да-

Нови тендер

“Имајући у виду значај овог предузећа за привреду Србије, Надзорни одбор сматра да је за РТБ најбоље да се распиши нов тендер, као и да би то требало да учини нова влада Србије“ – каже се, између осталог, у саопштењу Надзорног одбора за спровођење Акционог плана за реструктуирање и приватизацију РТБ-а Бор, издатом после седнице одржане 27. априла. Овај одбор, састављен од пет министара (за рударство и енергетику, привреду и приватизацију, науку и животну средину, финансије, и рад, запошљавање и социјалну политику) и представника Агенције за приватизацију, том приликом, једногласно је донео одлуку о раскиду уговора о продаји РТБ Бор Група, јер румунска компанија Купром није доставила гаранције за плаћање.

У саопштењу се још наводи да се на седници расправљало о новонасталој ситуацији и даљим корацима у поступку спровођења реструктуирања и приватизације овог предузећа. Након анализе Закона о приватизацији и осталих релевантних прописа и уговора, констатовано је да, на основу Закона, нема могућности преговарања са другопласираним учесником на тендру. Такође је закључено да је, у циљу заштите интереса запослених, предузећа, поверилаца и државе, најчелиходније наставити спровођење поступка реструктуирања. Одбор је још оценио да РТБ остаје стратешки веома важно предузеће за развијат регион и целокупну српску привреду.

нимама пре тога. Најпре су **Хориа Симу**, председник Управног одбора Сиргот SA, и **Хориа Питулеа**, директор Сиргот International d.o.o., 17. априла у касним вечерњим сатима, послали до-

Став Синдиката

Драган Алексић, председник ЈСО РТБ-а, поново је да Самостални синдикат никада није имао ништа против Купрома, већ је незадовољан начином приватизације и да је ово прилика да републичка влада сачини бољу стратегију промене власништва предузећа.

- Наш синдикат је од првог дана сматрао да држава мора да има заштитни пакет акција, јер је реч о природним ресурсима. Приватизација према којој ће било ко бити власник 100 одсто имовине је погубна и за државу и за раднике и грађане. Због свега тога Агенција и ВРС сносе много више кривице од Купрома – истакао је Алексић.

пис Агенцији за приватизацију у коме узражавају намеру да раскину Уговор о продаји имовине и Уговор о преносу лиценце РТБ Бор Групе.

Басен мора да настави производњу да би могао да отплаћује доспеле обавезе

Агенција се наредног дана огласила саопштењем у коме истиче “да су представници компаније Купром изразили предметну намеру због, по њима, битно промењених околности у односу на тренутак потписивања Уговора. Под тиме они подразумевају отпор локалне самоуправе и одређених синдикалних удружења и позивање на јавне демонстрације и грађанску непослушност, настале најкаштијима потписивања Уговора, а што је по њима довело до стања очигледне немогућности испуњавања даљих уговорних обавеза.“

“Веома је индикативна чињеница да је захтев за раскид Уговора упућен

препрека за испуњење уговорних обавеза. Агенција очекује од компаније Купром да испуни обавезе које је преузела Уговором. Као и у досадашњем току приватизације РТБ-а, једног од најзначајнијих српских предузећа, Агенција поступа у најбољем интересу свих учесника у поступку и у складу са Законом и позитивним правним прописима“.

Потом је Агенција 19. априла обавестила јавност “да је данас донела одлуку о остављању накнадног рока од 3 радна дана за достављање гаранција за плаћање Купрому. Уколико компанија Купром не достави гаранције за плаћање ни у остављеном

Мајданпек: град у руднику и рудник у граду

на дан када истиче рок за достављање гаранција за плаћање, уз примедбе које никада раније нису предочене Агенцији као отежавајуће околности. Агенција сматра да нису настале битно промењене околности предвиђене Уговором и Законом на начин како то наводи Купром, те да нема року, Агенција ће раскинути Уговор о продаји имовине и Уговор о преносу лиценце РТБ Бор Групе у складу са Законом о приватизацији. У том случају, Агенција задржава право да искористи сва законска средства и права која проистичу из Уговора, укључујући и наплату гаранције у из-

носу од три милиона долара. Имајући у виду значај приватизације РТБ-а, Агенција апелује на све учеснике у

Стратегија

Републичка влада усвојила је информацију о раскиду уговора о приватизацији РТБ-а са румунском компанијом Купром – указао је министар привреде у ВРС Предраг Бубalo, 26. априла, на конференцији за новинаре одржаној након седнице. Такође, он је истакао да би Одбор за приватизацију у наредних неколико дана требало да донесе нову стратегију о наставку реструктуирања РТБ-а и његове приватизације, уз напомену да ће и држава помоћи овај процес субвенцијама.

Бубalo је оценио да је приватизација тог предузећа била добро припремљена, што показује да ниједна од три проплаширане понуде није била испод 266,7 милиона евра, и подсетио на то да су дугови Басена већи од капитала. Ова компанија мора да настави производњу да би могла да отплаћује доспеле обавезе, а уз подршку СБ требало би да буде настављена реализација пројекта заштите животне средине у Бору.

процесу и медије да се уздрже од прејудицирања било каквих одлука и могућих сценарија приватизације. Поступак је и даље у току и сматрамо

Образложење Купрома

Румунска компанија, која до поноћи 24. априла није доставила банкарску гаранцију за куповину Басена, затражила је, пре истека тог рока, још три месеца за измиривање уговорне обавезе. У њиховом образложењу таквог захтева пише “да проблеми око приватизације РТБ-а не могу да се реше за три дана. Догодиле су се ствари које су материјално неповољно утицале на околности предочене свим учесницима на дан потписивања уговора. Међу њима су константна противљења синдиката свим акцијама које смо спровели након потписивања Уговора о купопродаји и Уговора о преносу дозволе, што се посебно односи на бојкот преговора о колективном уговору и процес пописа имовине.“

“Такође смо сви били сведоци када је у више наврата прекршена тајност података која обавезује све учеснике у процесу када су одредбе оба уговора откривене у медијима. Ту су и стална противљења општинских власти, што је и добило материјални облик у уличним демонстрацијама против Купрома које је подржao и сам градоначелник Бора. Присутна су и значајна неслагања између стварне имовине у власништву компанија из РТБ-а и листе имовине која се нудила на продају путем тендера“ – каже се, између осталог, у саопштењу Купрома.

да је најбитније да остане у нормалним правним и тржишним оквирима. Само тако ћемо бити сигурни да се приватизација одвија у најбољем интересу предузећа, запослених, купца и државе.“

Ј. Станојевић

Рудник бакра Мајданпек између богате прошлости и (не)извесне будућности

Искушења тешких година

“Линију живота” некадашњег цина и хлеб за 1001 преосталог радника данас чини 350 тона бакра у концентрату месечно са Јужног ревира. – Испод милион тона руде за месец дана производња први пут пала 1991. и сада је око 120.000 тона. – Флотација са 11 секција спала на три

У овом лепом "језеру" нема много бакра, али га испод има још

РБМ. – Пре седам година, када сам дошао на место директора Рудника бакра Мајданпек било је раскривено само 700.000 тона руде, уз веома мале изгледе да се добију средства за

кому се данас једини и копа, износи око 0,4 посто, злата око 0,24 гр по тони, а сребра грам и по по тони. Тих 0,4 одсто доста су добри за услове Басена, али је по светским мерилима и то сиромашна руда.

Овако је в.д. директора РБМ-а **Витомир Миладиновић** описао стање у које је доспео мајданпечки рудник у предвечерје приватизације. У њему се данас месечно ископа до 130.000 тона руде, односно добије 350 до 400 тона бакра у концентрату из северног дела поменутог копа, уз отприлике исто толико раскривке. Толике су, каже, могућности три дампера којима су крајем априла приодате још два. И да се откопа више руде, не би се могла прерадити у флотацији у којој од 11 секција раде само три!

Силазна путања РБМ-а почела је, по Миладиновићу, 1991. године, када се први пут пало испод милион тона руде месечно, а лежишта нису била доволно раскривена.

- Сви смо знали када то води, али смо се надали да ће се у неком наредном периоду надокнадити пропуштену. Али, то се из године у годину одлагало, па и данас дајемо само руду, а мало раскривке. Тако догодиће нећемо имати ни оволику производњу ако се ништа не улаже, а не улаже се! Ово је само одржавање голог живота Рудника - каже он.

После два социјална програма у РБМ-у је остао 1001 радник са просечном зарадом (у јануару) од 26.453 динара. Лане је отишло 236, а 2002. године око 1.300 људи, што је процентуално било највише у Басену (44 одсто). Они који су се вратили у своја села тамо нешто и раде, а ови који су остали у граду углавном су постали социјални случајеви. А, чак 60 брачних парова из града је узело отпремнице не знајући шта ће даље. Али, из РБМ-а нико није истеран, каже директор. Очекивало се да ће отпремнице узети махом људи са села, а десило се обратно. Тек неколицина запослила се у Италији и Француској.

Деле 20-ак станови

- Прегледом документације установили смо да људи усељени у 20-ак наших станови немају одговарајућу документацију. Одлучили смо – каже Миладиновић – да сачинимо Правилник и те станове поделимо нашим радницима. Правилник је усвојен на седници Одбора, формирали смо комисију (по два члана дали су синдикати, а три пословодство), направљена је ранг-листа и ускоро ћемо их поделити. Међутим, сви имају неке примедбе, јер знају да је ово „последњи воз“ да се стан добије на овај начин.

- Овде сам 30 година и ове сада сигурно спадају у најтеже – тврди наш саговорник. – Од 1977. до 1990. производња бакра је овде била стабилна, за разлику од цена, али смо увек то „пеглали“ количином бакра и злата. Ми

Витомир Миладиновић

смо својевремено имали и до 2,5 тона злата годишње. Некад нас је била „сила“ инжењера, а данас је свега 50-ак високошколаца, од чега 40 инжењера, два економиста, а немамо ниједног дипломираног правника, па за озбиљније процесе ангажујемо адвоката.

Доста људи је отишло, али град на Пеку није испражњен како би се могло закључити из ових невеселих чињеница и неких медијских представа о њему. Станови су и даље јефтини и неколико београдских пензионера их је заиста купило. Истина, више се не иде поподне на кафу у Кучево и викенд у Бор, Пожаревац, Смедерево. Не буја ни градски ни кафански живот. Од тринаестак хиљада његових житеља (из деведесетих), по процени директора рудника, десетак је још ту. Вероватно верују да они неће бити ти којима је графитом поручено да „ако изађу последњи угасе светло“. Неко рече да је нестала табла са тим написом, а да ли као сувенир или као контра-порука, показаће, ко други, до време.

Љ. Алексић

Резерве и улагања

Јужни ревир, по речима Миладиновића, има билансне резерве од 245 милиона тона руде, геолошке су 406, а експлоатационе, у захвату који је планиран за откопавање, 97 милиона тона. На основу наведеног, Институт је 2001. урадио студију могућности коју су касније у Руднику иновирали подацима и она предвиђа 13-14 година рада са 8,5 милиона тона годишње. Имајући у виду садашњу цену бакра, то лежиште би требало да буде изузетно профитабилно за тих 14 година, ако се гледа само захват обраћен у студији. Међутим, ако се гледају билансне резерве и цена бакра, требало би да се уради нова оптимализација копа и онда би век рудника сигурно био дужи. Поменута студија предвиђа и улагање од око 67 милиона долара (у опрему и раскривку) за седам година да би се могла одржати та производња од 8,5 милиона тона. (За Северни ревир, на коме се сада не копа, Институт за бакар ради елаборат о рудним резервама и за месец-два очекује се њихова овера).

те намене. Пожар на Транспортном систему 1, те исте 2000. још више је погоршао услове, па је Рудник, у односу на своје најбоље године (између 1980. и 1990.) више него десетковао производњу. Са 55 до 65 хиљада тона бакра годишње, она је између 2000. и 2006. спала на три до 4,5 хиљада! Осим нераскривених лежишта, томе је кумовало и веома лоше стање опреме и на копу и у флотацији, које је, опет, везано за беспарицу. Последње инвестиције (1996) биле су у почетак изградње нове флотације и раскривање Јужног ревира, али динамика није испоштована и остало се без раскривене руде. Просечан садржај бакра у овој са Ј. ревира, па

Трећи покушај продаје пет ТИР-ових и два РББ-ова погона

Интересовање за Арматуре

Распитују се Словенци и Македонци. - Лицитација 31. маја у 14 часова, а рок за пријављивање 23. мај у 17 сати

ТИР. – До 22. је доступна продајна документација, а 23. маја у 17 сати истиче рок за подношење пријава за јавну аукцију која ће се одржати 31. маја у 14 часова ради продаје пет мањих погона Топионице и рафинације и два погона (оглашена заједно) Рудника бакра Бор. Реч је о трећем покушају за који је њихова почетна цена пала на 51 одсто првобитне.

Имовина **Фабрике за конфекционирање филмова** тако се нуди за почетних 208.335 долара, а **Фабрике фотохемикалија и аутокозметике** за само 9.843. Почетна цена **Фабрике арматура** је 1.031.781 зелених новчаница, **Фабрике одливака** у Жагубици 775.710, а **Фабрике соли метала** 401.931 долар. Почетна понуда за **Истражне радове и Дијамантске круне** је 950.390 долара.

Јован Беркејчевић обрађује кушишта водомера

Сматрајући да се застој у приватизацији РТБ-а негативно одражава на продају ових погона, директор ТИР-а **Блажо Лековски** наводи да за неке од њих, ипак, има интересовања. То се нарочито односи на Прераду металла, односно Ливницу арматура.

- Реч је о једној фирмама из Словеније и једној из Македоније која се и прошли пут распитивала – каже Лековски. - Пре празника најавио се и један Италијан који је добио све информације, али Фабрику није посетио. За Фабрику филмова, такође, има интересовања. Ту се чека даљи пад цене, док су се за **ФОЖ** занимали само Италијани. То је и очекивано с обзиром на сарадњу са њима, док за Фабрику соли нисам имао неких контаката.

Љ. А.

После недоумица са "Купромом" побољшано снабдевање увозним концентратима

Топионица враћа ритам прераде

Уговори са Ист поинтом и Грандинжењерингом обновљени на 10.000 тона месечно, што, са домаћих девет, омогућава пун капацитет једине линије топљења. — Пласман сумпорне киселине сада није проблем

ТИР. - За десетак дана у мају ТИР је изашло на 679 тона дневне прераде влажне шарже, а до скора је био на 396. Из дана у дан он треба да стигне до 850 тона дневно јер је са Ист поинтом и Грандинжењерингом уговорено 10.000 тона месечно, што са наших 9.500 даје пун рад једне линије топљења. Међутим, у мају производња катодног бакра неће бити већа од 2.200 тона јер касни пуњење Електролизе у којој процес траје 20 дана. С обзиром на то да се очекује стабилан рад Топионице, припремамо се да почнемо и прераду прилично нагомиланог хладног материјала. Самим тим, очекује се и несметан рад Фабрике сумпорне киселине са већим искоришћењем сумпора, а и мање радовање агрегата. Истовремено, имамо задатак да проценимо шта све треба да урадимо да степен њихове сигурности буде задовољавајући, али и да повећамо производњу у Фабрици бакарне жице и Ливници бакра и бакарних легура.

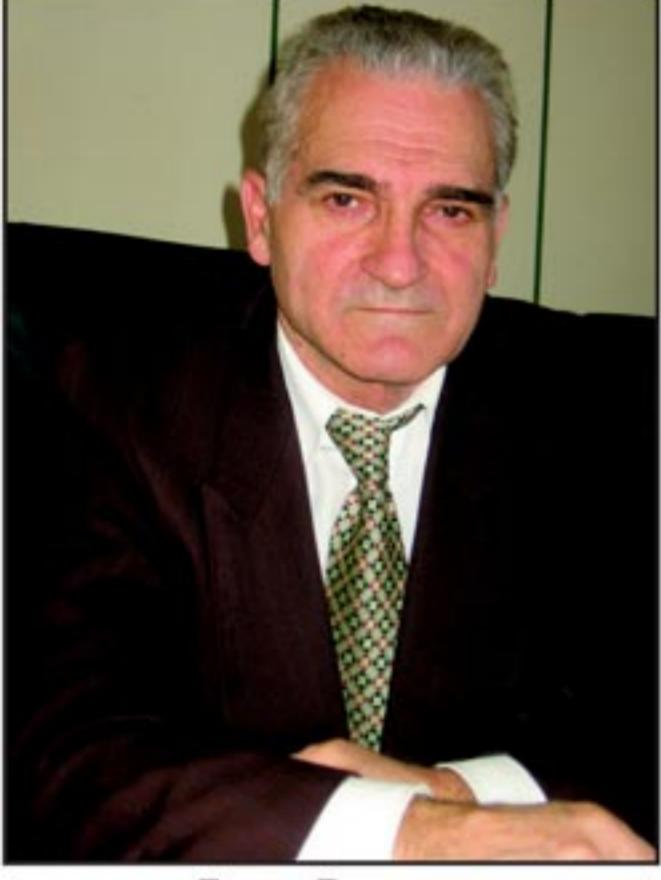

У мају се очекује највише 2.200 тона катода

прекинули испоруке. А, делимичан рад у металургији није повољан. Трошкови су високи, долази до општења опреме, прегоревања и веће потрошње опека, већег утрошка норматива. И цена концентрата је неповољнија кад се уговара промитно од оне крајем године за наредну. Из свега тога је произашло да смо у априлу произвели 2.279 тона анода и 2.336 тона катодног бакра. Смањењем производње у Топионици дошло је до пада „мобилисаног“ бакра у Електролизи на 1.383 тоне, што, наравно, не наговештава најбољу слику

за наредни месец. Јер, „мобилисани“ бакар треба да буде преко 2.500 тона да би производња изашла на око 3.000 тона катода — каже Лековски.

Концентрат је, dakle, почeo нормално да пристиже, мада су пре тога Топионица и Сумпорна имале тотални шестодневни застој. За то време саниране су неке „сумњиве позиције“ у производњи, а истовремено је започет и захват у Кисикани који је трајао нешто дуже од 10 дана. Стартикова је 6. маја и, са шаржом коју има, Топионица већ устаљује рад.

Блажо Лековски

Овако Топионицу и рафинацију види њен челични човек Блажо Лековски у мају, жалећи што при овој цени бакра (7. маја била је 8.200 долара) домаћа продукција не може да досече бар 1.800 тона са којима би се много лакше дисало. Са 1.200 то се не може, а да би повећали производњу рудари, као и топионичари, спремају програм шта је то што треба да се уради да би се поправило стање. Јер, у ишчекивању новог власника прошли месец за ТИР није био најбољи. За 30 дана прерађено је 1.908 тона влажне шарже, што значи просечно 396 тона дневно. За линију са просеком до 900 тона то је готово упала мање.

- Изгубили смо ритам што се тиче прераде увозних концентратата јер је потенцијални власник, Купром, требало да обезбеди одређене количине, пошто су дотадашњи снабдевачи

Фабрика сумпорне киселине је радила онолико колико јој је то дозвољавала Топионица и у априлу произвела 238 тона моноксидрата. Са Фертилом је уговорена испорука 40 тона киселине месечно и то јој отвара простор за несметан рад. Након раскида уговора са Купромом уговорено је и снабдевање Топионице висококалоричним угљем до краја године. Међутим, да он стигне из Польске или Украјине потребно је 45 дана и у ТИР-у се надају да неће остати без угља, мада су количине на измаку.

Од почетка године произведене су и 192 тоне бакарне жице од које је израђена динамо жица за румунског купца, док је Ливница дала 518 тона легура. Проблем сировина код ње ТИР покушава да реши секундарним бакром који се, по свему судећи, делом извози, али је договорено да се ангажују сва могућа средства како би ове две фабрке више пружиле. ФОЖ и даље стоји у ишчекивању купца,

Ремонт у септембру

ТИР планира већи ремонт у септембру, а дотле мора све да припреми да би кад стане имао оно што му затреба. Тада се планира застој од 20-ак дана за које ће у Топионици, Сумпорији и, делимично, Електролизи, санирати све што се може.

- Један од проблема пред нама је обезбеђење опека за озид конвертора, пламене пећи, сводова — упозорава Лековски. - У Магнохрому се штрајкује и постоји опасност да се тамо угаси коморна пећ, па предузимамо мере и за евентуални увоз. Већ имамо понуде из неколико земаља тако да не бисмо смеши да због тога станемо. Било би добро да Магнохром што пре стартује и због својих радника, а и због нас.

„Хигијена“ језера

У одржавању „хигијене“ језера пред летњу сезону ТИР рачуна на подршку општине. Лековски најављује и разговор о томе јер се око Језера се све више гради, по њему све више креће и у њега испушта, па се не смеше дозволити да уреде сезоне не буде за купање. Мада се на том плану не очекују проблеми, институт „Јаросав черни“ ће, као и сваке године, током наредног месеца проверити стабилност бране. Ускоро ће се очистити и доводни канал за индустријску воду, што је, такође, могло већ да се обави, а ту је и низ других послова којима би валајо да се позбави и општина и инспекцијске службе. Вероватно ће се поново јавити и трава која је лане заједнички чишћена.

док је Ливница арматура потписала протокол са Инсом, највећим потрошачем њених производа, ради одржавања производње.

- Одуstaјањем Купрома дошли смо у позицију да се напово оспособљавамо, притежемо опрему како би сви наши агрегати дочекали нови тендери — каже Лековски. - Јер, целим овим поступком од скоро пола године, стагнирали смо све очекујући да ће нови власник имати неке своје захтеве, нешто мењати, а сада доста тога морамо сами да променимо. Примера ради, одавно смо могли да пријемимо Бељевинску реку и пунимо Језеро да бисмо обезбедили довољно воде у години која је почела сушом. Језеро је већ сада 4 м испод нивоа, док је ранијих година његово опадање почивало тек крајем јула. Зато ће пумпна станица за неколико дана почети да ради, а очистићемо и таложнике како се Језеро не би замутивало.

Басен на првомајски празник

Стрепња због права на рад

Ове године, после једновековног рударења на просторима који су одувек били симбол рада, РТБ Бор и његови рудари, металурзи, флотери, бушачи и остали, 1. мај су обележили са стрепњом да ће остати без једног од основних људских права – права на рад, којем је посвећен празник. А, ево и због чега.

Комбинат бакра је након добро познатог епилога приватизације и раскидања Уговора о продаји имовине Басена са румунским Купромом, данас у незавидној производној и финансијској ситуацији. Руде у Бору и Мајданпеку има до краја текуће године и зато је неопходно да нам Агенција за приватизацију одобри набавку неопходне опреме за површинске копове и прераду шљаке. Сопствена месечна производња сада је негде око 1.350 тона бакра у концентрату. Руд-

ник бакра у Мајданпеку месечно може да да око 350 тона, а борски рудници око хиљаду тона. Ипак, предузеће данас уредно сервисира текуће обавезе, изузев пореза и доприноса на зараде запослених.

Пословодство и синдикати усагласили су ставове, на састанку који је одржан 25. априла, да акценат у даљем пословању компаније буде на стабилизацији и евентуалном повећању сопствене производње. Синдикати су се сложили са пословодством и да је неопходно да се процес приватизације Басена настави у складу са Законом о приватизацији, јер је то једини начин да се предузеће заштити од поверилаца и могућности одласка у стечај. Зато су, у циљу рационализације трошкова, менаџмент компаније и синдикати договорили да још једном разговарају о динамици

Заједничко мишљење менаџмента и синдиката - полазна основа за даље кораке у приватизацији

СТО ГОДИНА ОД СМРТИ ФРАЊЕ ШИСТЕКА

(04.05.1907. - 04.05.2007.)

У ово време навршава се сто година од смрти **Фрање Шистека**, истраживача, рударског инжењера и првог директора Борског рудника.

Фрања Шистек

Симболика овог јубилеја је много значајнија него што се то у први мах може сагледати. Јер, не само да се ова стогодишњица навршава у данима шездесетогодишњице проглашења Бора градом, већ је сама личност Фрање Шистека један, рекло би се, универзалан симбол за двовековну историју настанка и развоја рударских градова широм Средње Европе и Балкана.

Фрања Шистек рођен је у Плзену у чешкој, 1854. године, у породици професионалних рудара. Као и његови преци, и он је одабрао ово занимање за своје животно определење. Припадајући једном специфичном социо-културолошком слоју професионалних рудара - апатрида, Шистек је прокрастарио многим рудницима и рударским насеобинама. Већ осамдесетих година XIX века Шистек долази у Србију, на позив индустријалаца **Борђа Вајферта** и његовог руковођиоца истражних радова инжењера - геолога **Феликса Хоффмана**. За више од две деценије, Шистек је учествовао као руководећи стручњак у истраживању, откривању и развоју рудника у Србији, на основу планова

Феликса Хоффмана, оних који су били у концесији Ђорђа Вајфера (Рудник, Костолац, Благојев камен, Св. Игњат у Белој Реци, Св. Ана у Глоговици под Дели Јованом).

Управо је из Глоговице током пет година (1897-1902) Шистек водио истраживања на подручју Бора, на четири локације које је одредио Феликс Хоффман: у Кривељу, у басену Борске реке, на брдима Тилва рош и чока Дулкан. У поткому Чока Дулкан у октобру 1902. године откријена је прва велика компактна рудна маса борског бакроносног рудишта.

Већ 1903, када се поуздано знало колико је велико богатство рудног лежишта, Шистек је постао први директор новооснованог Борског рудника, у концесији **Ђорђа Вајфера**. Он је то остало и након што је рудник преузела француска компанија - Француско друштво Борских рудника - концесија Св. Ђорђе, 1904. године.

Шистек је остало упамћен не само као предводитељ професионалних рудара у Бору, који су својим доласком, односно својом етиком, солидарношћу и културним обрасцима из темеља променили социо-историјски миље, већ и као велики добротвор и подржавалац сваког напретка који је у оно време био остварив у таквој средини као што је Бор.

О томе најбоље сведочи текст у "Политици" из лета 1905. године, у коме се, поводом доприноса Фрање Шистека подизању школе у Бору, каже: "Грађани општине борске, да би се достојно одужили пажњи г. Шистеку, изабрали су га за свог почасног грађанина. Овај акт извршен је на лицу светлих празника о Божићу. Колико је г. Шистек био ганут овим чином, види се из тога што се у свом кратком али дирљивом говору заветовао да ће својски радити, у најкраћем року поред школе сазидати и цркву као уздарје "доброј срећи".

Шистек, на жалост, није стигао да оствари овај племенити наум. Умро је, као и сваки рудар његовог кова, на радном месту, у борској јами, 04.05.1907. године.

Слободан Љ. Јовановић

исплате регреса за ову годину. Синдикати су се на састанку, такође, сложили да је у интересу компаније постојање јединственог става о приватизацији РТБ-а и да заједничко мишљење менаџмента и синдиката буде полазна основа за даље кораке у поступку приватизације Басена.

Пословодство Рударско-топионичарског басена Бор свим басенским радницима и њиховим породицама жели срећне првомајске празнике, наставак приватизације и новог власника до краја 2007. године.

Преузето са web-site РТБ-а (www.rtbbor.com)

Влада ће заштитити интересе радника

РТБ. – Министар рада, запошљавања и социјалне политike у ВРС **Слободан Лаловић** примио је 10. априла делегацију Самосталног синдиката металаца РТБ-а Бор. У саопштењу овог министарства се наводи да су на састанку посвећеном приватизацији комбината бакра представници синдиката изнели захтев за обустављање поступка продаје компаније због сумње у то да ће прворангирани понуђач на тендери успешно водити и управљати предузећем. Учесници састанка су констатовали да је усвојени социјални програм изузетно квалитетан, али су басенски синдикалци били скептични у погледу његове реализације, при чему им је указано на законом прописане процедуре за спровођење тендера које се, као и закон, морају поштовати.

Том приликом, члановима синдиката металаца обећано је да ће Влада, обезбеђењем поштовања одредба уговора, заштитити права и интересе радника у овом поступку приватизације. Истовремено, синдикалци су обавештени о томе да ће српски премијер **Војислав Коштуница** бити упознат са њиховим ставовима који су изнети на том састанку и у кратком року они ће добити одговор на постављена питања и изречене сумње поводом продаје РТБ-а – додаје се у саопштењу.

J. C.

Протест уместо празновања

БЕОГРАД. – Незадовољни положајем металске индустрије и социјалним стањем запослених, близу 4.500 металалаца из већих градова Србије (Крагујевац, Сmederevske Паланке, Сmedereva, Ваљева, Ужица, Лознице, Бора и Мајданпек), тачно у подне, 30. априла, организовали су протестну шетњу од Трга Николе Пашића до зграде Владе Републике Србије, где су предали захтеве и тражили одговоре на питања која муче Синдикат и њихово чланство. Уместо да се као некада окуне на првомајском радничком уранку, металци су изразили незадовољство што је у стечај отишло 50 предузећа металске индустрије и што је око 100.000 металалаца остало без посла.

Зоран Вујовић, председник металалаца Самосталног синдиката Србије, истакао је "да првомајским протестом желимо да скренемо пажњу ВРС на тешку социјалну ситуацију у металској индустрији која се огледа у непоштовању колективних и купопродајних уговора..". Они сматрају да „приватизација није дала своје резултате, а незадовољни су јер велики металски системи још нису нашли стратешког партнера.“

(Политика)

Уручени сертификати полазницима још три курса преквалификације

Не штедите себе у учењу

Дипломе добили столари за израду алуминијумске столарије, рударски надзорници за производњу у површинској експлоатацији, ткаље и полазници курса енглеског језика. – Далибор Васиљевић, Бранко Димитријевић и Небојша Сурдуловић нашли запослење у Албу. – И са сертификатом ткаље може да се обезбеди егзистенција и радом дође до новца

Бивши басенски радници поново у школским клупама

БОР. – Данашњи чин не треба да схватите као крај, већ као нови почетак. Притом, веома је важно да будете активни, агилни и амбициозни, како бисте лакше и брже дошли до новог запослења – нагласио је, између осталог, **Драган Ранђеловић**, координатор Центра за транзицију запослених РТБ-а, 27.априла, на скромној свечаности уручења сертификата полазницима још три курса преквалификације. Честиткама се придржала и **Славица Живковић**, директор Техничке школе из Бора, односно Регионалног центра за континуирано образовање одраслих,

личних података и садржаја модула, има и специјални додатак (саплемент). Из њега ће будући послодавац моћи да се информише о радним компетенцијама, односно о вештинама које је полазник стекао, шта ће умети да ради и процену његовог успеха током наставе и на завршном испиту.

Тако су, на пример, **Далибор Васиљевић**, **Бранко Димитријевић** и **Небојша Сурдуловић**, добили одличне оцене на практичном испиту који је обављен у борској фирмам Албо, што није промакло власнику. Било је потребе за новим радницима, уследила је понуда и њих тројица су нашли ново запослење. Мада, прва

двојица нису дошла тог дана да приме сертификате јер су били на послу, док ће Небојша, како нам рече, морати да надокнади изгубљено време и одради кад се врати.

Небојша је, иначе, јесенас отишао из предузећа по Програму за решавање вишке запослених у РТБ-у. Металуршки техничар по струци, најпре је радио у Топионици, а потом од 1984. године у Фабрици бакарне жице. Каже, није више видео перспективу у погону синтер-металургије, где је од десеторо остало четворо.

Имам десет прстију и не бојим се после. Одлучио сам да прихватим понуду и останем у Албу јер колико видим израда и примена алуминијумске столарије је у експанзији. Сматрам да сам овде решио своју егзистенцију. Радимо и по десет сати дневно, понекад и суботом, недељом. Плата зависи од наше умешности. Једно морамо коначно сви да схватимо – да је прошло време зарада без рада – прича Небојша.

Зорица Петровић Ливаја је 21,5 година радила у финансијској служби ФОД-а. И она истиче да није видела себе и своју перспективу у наредним годинама до пензије у овом предузећу, те је и она, уз отпремнину, напустила фирму. Завршила је курс ткања, а код куће већ има разбој ручне изrade.

– Ја сам у ткању нашла себе, што многима, нажалост, не полази за руком. У томе видим и хоби, или и хармоничан посао који ми омогућује да радим неоптерећена и пуна срца. То

је леп занат и не би се вековима одржао да није тако. Сматрам да се и са овим сертификатом може да обезбеди егзистенција и радом дође до новца. Увек сам била склона новим плановима за неку додатну делатност. С обзиром на досадашње искуство у фирмам, сигурно бих могла да се уклопим у ове савремене трендове – да водим фирму, велико и малопрод-

Зорица Петровић Ливаја

ју, а нису потребна ни велика улагања. Уздам се у своју вештину да пронађем купца и обезбедим тржиште за своје рукотворине. Моја порука и за посленима и незапосленима би била да се не устручавају и не штеде себе у учењу – истиче Зорица.

J. Станојевић

Представници управе и синдиката ЈП железница Србије у Транзиционом центру

Искуства великих колективи

Дибоа: Ту сам да бих понудила и пружила сву потребну помоћ у погледу реструктуирања и решавања проблема вишке запослених. – **Попов:** Различите циљне групе радника стимулисали смо за одлазак из предузећа различитим отпремнинама

РТБ. – Дошли смо овде да бисмо на лицу места видели како је организован ваш Центар за транзицију запослених, како ради, чиме се конкретно бави јер и железнице Србије, попут РТБ-а, као велики колективи, имају сличне проблеме, жеље да међусобно размене своја досадашња искуства и планове за даљи рад. **Ту сам и да бих евентуално понудила и пружила сву потребну помоћ у погледу реструктуирања и решавања проблема вишке радне снаге – све што је везано с тим без обзира на то да ли су у питању прописи или нека друга врста помоћи –** изјавила је 19. априла **Северин Дибоа**, представник Међународне организације рада, са седиштем у Будимпешти за југоисточну и централну Европу.

Госпођа Дибоа је, заједно са представницима управе и три репрезентативна синдиката ЈП железнице Србије, желела да се информише о конкретним активностима и достигнућима басенског Центра за транзицију запослених. О томе су им, на скупу у Брестовачкој Бањи, уз богату видео-презентацију, говорили **Драган Ранђеловић** и **Драган Николић**, координатори Центра из Бора и Мајданпека.

Блажо Попов из Сектора за план и реструктуирање ЈП железнице Србије изнео је, том приликом, заинтересовања искуства овог по много чему, па и броју запослених, огромног предузећа. Тако је, на пример, овај српски гигант 1990. године имао око 46.000 радника, 2.000. - 32.832, а крајем минуле око 21.000 радника.

– **Највећи број њих напустио је предузеће уз исплату отпремнине. Још 2001. смо направили програм за смањење броја запослених јер су процене говориле да укупан број треба да се смањи бар за 15.000. Скорије смо досегли до тог броја без већих потреса и турбуленија. Имали смо добру сарадњу са министарствима за рад, запошљавање и социјалну политику, и капиталне инвестиције, који су финансијски подржали наше програме. Њима смо**

Драган Ранђеловић објашњава гостима како функционише Центар

дефинисали неколико циљних група: запослени који испуњавају један од услова за одлазак у пензију, а не мора да иде, затим они којима недостају до две године до испуњења једног од услова, којима недостаје једна година, и на крају инвалиди рада. Сваку од њих смо различито стимулисали за напуштање предузећа – нагласио је Попов.

J. Станојевић

Небојша Сурдуловић

који је за потребе бивших басенских радника и њихову децу организовао ову обуку. Дипломе су добили они који су се успешни оспособили за занимања – столар за израду алуминијумске столарије (осам), рударски надзорник за производњу у површинској експлоатацији (11) и ткаље на традиционалним подним и стоним разбојима (10). Сертификате је добијао и десеторо са евиденције Националне службе за запошљавање – Филијале у Бору, за које је ТШ одржала курс енглеског језика (средњи ниво B1).

Наташа Станичављевић, педагог у ТШ, поновила је и овом приликом да је реч о сертификату за знање, вештине и компетенције који, поред

Превазилажење производне кризе у борским рудницима

Грађе траку за шљаку

После несреће која је јамску продукцију свела на 10-ак хиљада тона руде, циљ је да се њеним дуплирањем из РТ „Брезаник“, активирањем Цементације и прерадом око 100.000 тона шљаке, обезбеди 500 тона бакра месечно са чијом би садашњом, па и низом ценом овај део рудника био позитиван. - Шљака ће се из бункера, у који ће стизати камонима, убацивати у систем дробљења на Извозном окну

Металини стуб на коме ће се монтирати носачи траке (спремни на замји) за превоз шљаке у систему дробљења

РББ. – До 10. маја радници ФОД-а (опрема и монтажа) и приватне фирме „РДС“ (грађевински радови) требало је да заврше репарацију и из-

- Циљ нам је да за неколико месеци стабилизујемо јамску продукцију на 10.000 тона врло квалитетне руде из „Брезаника“ (што борска флота-

ција преради само за три дана), а у другом делу године учинимо напор и са десет, одемо на 20.000 тона. То би био лимит којим бисмо обезбедили да у наредних 4-5 година из Јаме добијамо 150 до 200 тона бакра у концентрату месечно, само из тог рудног тела, уколико се РТ „Тилва рош“ и „П2а“ не буду експлоатисала.

Учињен је и велики напор да после низа година поново почне да ради Цементација поред улаза у Јаму. Она је овог месеца произвела десетак тона најјефтинијег бакра, а то је бакар из цементног муља. Рачуна се да ће у наредном месецу радити пуним капацитетом и дати 20-ак тона, запошљавајући 30-ак радника из Јаме.

Трећи, најважнији, део програма, по др Михајловићу, јесте повећање капацитета прераде шљаке са досадашњих 30-40 хиљада тона месечно, на 100.000 тона. То је осмишљено тако што је превазиђено досадашње „уско грло“ у њеној преради - проблем старог флотацијског дробљења. Решен је тако што се кренуло у реконструкцију система дробљења рудног тела „Х“ и готово руиниране косе траке (MX6). Већи део посла је већ урађен тако да се у мају очекује пун капацитет прераде шљаке. Са тим циљем је после несреће из Јаме и избачен вишак опреме (јамски ка-

мрон и утоварач) и приододат систему за транспорт шљаке који је до сада био поверијен ТИР-овом Транспорту. Већ после 10-15 дана рада са тим машинама постигнут је капацитет од 20 до 30 хиљада тона шљаке.

- Перспектива овог дела рудника – резимира Михајловић - требало би да се огледа у томе да у Јами обезбедимо производњу 20.000 тона квалиитетне руде из лежишта „Брезаник“ из које бисмо добили 150 до 200 тона бакра у концентрату. Потом, пун капацитет рада Цементације, где бисмо обезбедили производњу, у првом моменту, 20-ак, па можда и до 30 тона најјефтинијег бакра из цементног муља и, треће, 100.000 тона шљаке из које бисмо добили око 300 тона бакра у концентрату месечно. Кад се то сађе, могли бисмо да обезбедимо око 500 тона бакра, што у концентрату што у цементном муљу, са којим сигурно рачунамо, и све наше анализе показују да би овај део рудника, са оваквом, па и доста низом ценом, могао да буде позитиван. Улагаша у сва три дела су доста мала, јер знајмо у каквој смо ситуацији, тако да бисмо тај главни циљ стабилизације борског дела рудника на те три тачке могли да постигнемо и тако превазиђемо кризу у коју смо упали после несреће.

Љ. Алексић

Стругање

У РББ-у су свесни да за капацитет од 100.000 тона шљаке не може да се импровизује. Неопходна је врло стабилна транспортна флота, тако да директор већ сагледава куповину још два камиона и једног утоварача. Они би, у спрези са опремом из Јаме, дуже време могли стабилно да превозе толике количине.

- Досадашња искуства указала су на неколико критичних тачака у ланцу прераде шљаке – наглашава др Михајловић. - Најпре, то је узимање са депоа, пошто се не може ни копати ни минирати, већ булдозерима буквально стругати слој по слој од 2-3 цм. Тиме свесно уништавамо те машине, али до сада нисмо нашли бољи начин њеног скидања, а ви замислите да се на тај начин спреми 100.000 тона месечно! Мораћемо да организујемо појачано одржавања таквих машина тако што не данују радити, а и то се „срећивати“ за сутра. Пошто је абразивност и тврдоћа шљаке већ позната (то је, за право, шмиргла која „брише“ све где прође), тако да морамо да појачамо и одржавање система за дробљење, облагање, млинова, сита. Међутим, и ту имамо нека искуства. Нормално да су трошкови прераде шљаке, баш због тога доста већи од трошкова прераде руде, али ми то већ неколико година радимо и ту не очекујем нека изненађења.

градњу косог тракстог транспортера уз Извозно окно. Њиме ће се, како нам је на лицу места рекао **Небојша Виденовић**, руководилац овог система транспорта и дробљења руде, шљака из прихватног бункера, у који ће стизати камонима, убацивати у систем дробљења. У флотацију ће се испоручивати гранулација највише до 12 mm. У све ово се кренуло пошто је после несреће у Јами (19. фебруара) као извесна остала само експлоатација рудног тела „Брезаник“. Она је, према речима др **Бранислава Михајловића**, заменика директора РББ-а, количински недовољна да се задовоље економски параметри целиог система производње.

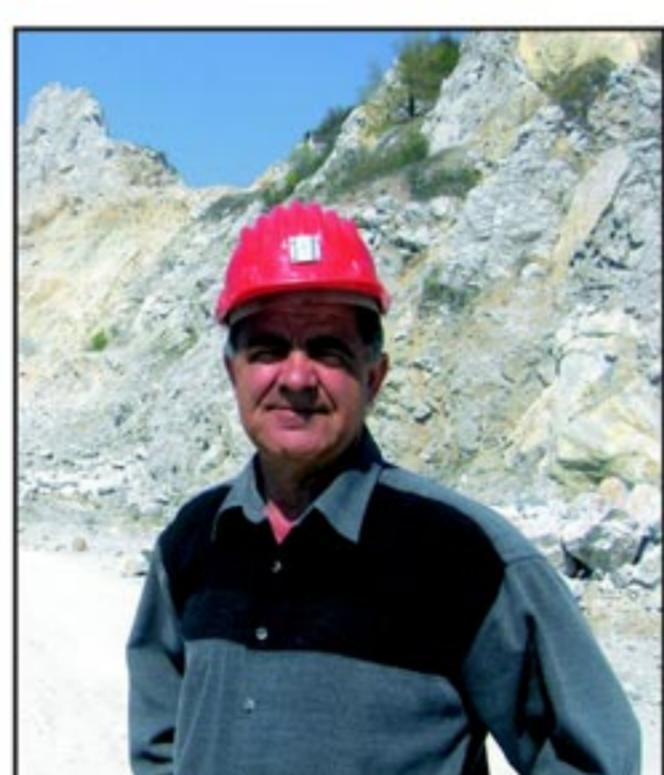
У кривељском каменолому – небу под облаке

Добре комшије каменоломци

Мада у сваки поглед ка Столу и Горњану „ускочи“ већ претећи „зуб“ Кривељског камена и бела „утроба“ брда из кога се већ сто година вади изузетно постојан кречњак, мало ко зна како се горе живи и ради

ТИР. – Рад у каменолому одувек је био синоним за нешто најтеже. Мада се данас не обавља на начин који подразумева чекиће, штангле и чврсте руке, малобројна дружина **Цветка Сталетовића**, руководиоца ове ТИР-ове радне јединице, (остало је њих 15-ак) не може се похвалити да јој је лако. На машинама старим и до 30 година стално се нешто квари, отказује, али се и брзо, често помоћу „штапа и канапа“ или уз помоћ мајстора из оближњег Кривеља, решава и ради даље. Јер, ко ће да чека да горе у Каменолом дође неко од малобројних механичара из ТИР-а, који и сами не знају где ће пре, а приче о новим машинама давно су престале.

Посао, дакле, не трпи јер се ова мала „породица“ ујутру једноставно договори шта ће се радити. Из оронулог ресторана, који већ одавно, сем кафе, не нуди ништа осим столова и столова за доручак који сами донесу, креће се навише, у прашњаво брдо. Његова се утроба од изузетно постојаног, местимице мермерисаног кречњака, већ стотинак година минира, вади, дроби и отпрема у Топионицу (као топитељ), на пруге, путеве или у темеље зграда. У Бору, од њега је направљена Стара дирекција, зграда Факултета, зграде око бившег Експрес-ресторана, Техничке школе, Ош „Вук Карадић“. Не стаје се ни зими, кад пуца дрво и камен, ни лети, кад се стена усија и на све стране врве смукови, гуштери и остали гмизави житељи оваквих станишта. Најбоље је кад не дирамо једни друге, кажу каменоломци, кад свако од својим по-

Цветко Сталетовић

ководства ТИР-а, изградили смо им и два моста од отпадног материјала. Мањи, на потоку, и већи, на Јевојевицама, да бујица више не односи децу као пре десетак година.

Од могућих 110.000 тона годишње, Топионица одавде сада користи 20-ак хиљада најситније фракције (до 4 mm), док су се остale (пречника 4 до 8, 8 до 17, 17 до 30, и 30 до 60 mm) ранијих година много више користиле у грађевинарству. Сада та продаја не иде богзна како и са 800 динара по кубику Каменолом тешко да би самостално опстао.

- У болјим временима требало је више уложити у Каменолом да би му се век проширио, али и овако има шта да се ради и не треба га напустити. Ваља га ојачати руководиоцима, мајсторима, побољшати маркетинг и неће бити зиме. Штета је што ће све ово да се приватизује у пакети с Топионицом, а могло је некако да се припоји ЈКП „З. октобар“ и буде од помоћи нашим људима – сматра Сталетовић.

Дуго и не баш увек планско откопавање учинило је камени врх изнад радилица прилично претећим и заљуде у каменолому и оне у околини. Ових дана стручњаци Института за бакар сагледавали су како га је најбоље уклонити.

- Биће то изузетно, изузетно опасан и тежак посао који чека ове млађе у наредних пет година – каже Сталетовић. – Вероватно ће се скидати слој по слој, уз велики опрез.

Љ. Алексић

На кривельском копу при крају велики ремонт багера ПХ-1

Ослонац за наредне месеце

Растављен на „делиће“ од по неколико стотина тона ПХ-1 се ремонтује на лицу места уз помоћ ФОД-а, а преостала два багера и седам камиона испуњавају планирано

После ремонта селида у "захват 2" са 2,7 милиона тона руде

РББ. – Док два његова „вршњака“ велиkim кашикама товаре „дампере“ који потом уз стрмине кривельског копа брекћу под теретом руде у којој већ одавно нема превише

кога се багер окреће, или сада се поправља се све што се поправити може. Јер, паре за нове багере, па ни делове – нема.

Према речима **Јовице Радисављевића**, управника копа, требало је да се ремонтује још једна таква машина, али како за то нема услова, ради се само на овој. Према последњем рударском пројекту, после ремонта, она треба да пређе у „захват 2“ где има 2,5 до 2,7 милиона тона руде, и одржи континуитет у откопавању до краја године. Отуда је врло битно да се ремонт уради добро и брзо, да багер истрипи путовање до места где ће радити и да заиста буде ослонац на северозападном делу копа.

- Све ћемо да завршимо до 15. маја, можда и 10-ог, а цена ремонта сигурно неће бити бројка од које боли глава. За релативно мале паре добићемо машину која ће бити носилац производње

наредних годину дана. Омогућиће и још неком од багера да открива руду у „захвату 3“ – каже Радисављевић док разгледамо располовућеног колоса на једном од платоа при дну копа. -

бакра, багер ПХ-1, растављен на „делиће“ од по стотину тона спрема се да у наредних десетак месеци буде ослонац производње. Радници тамошњег одржавања, уз помоћ

Пет захвата за 20 година

Како сазнајемо од Радисављевића, према новом, допунском рударском пројекту који је почeo да се примењује од ове године, у наредних 20 на кривельском копу предвиђен је рад у пет захвата у којима укупно има 163 милиона тона руде и 135 милиона тона јаловине. То је око 300 милиона тона ископина, а отприлике толико је „В.Кривељ“ дао од почетка рада до данас. Средњи садржај бакра у руди је 0,322. Прве две године капацитет треба да иде на 15 милиона тона ископина, а потом на 21 милион тона, где је планирано 8,5 милиона тона руде и 12,5 милиона тона јаловине с обзиром на то да транспортни систем, са једном дробилицом, има приближан капацитет од 13 милиона тона годишње. Са две дробилице био би 27 милиона, што је пројектовани капацитет. По пomenутом пројекту, 21 милион тона је максимална годишња производња и са толико би се радило седам-осам година.

ФОД-ових мајстора, „раскупусали“ су га и журе да га „освеженог“ што пре саставе и покрену. Главни разлог ремонта био је зупчаник на доњем, стационарном строју, или фрему, око

Све ово покушај је да одржимо производњу док не дође нека нова машина. Овако више не може да се издржи. Са четири милиона тона јаловине откривамо 13 милиона тона

руде и тај корак почиње врло брзо. Отприлике кад багер ПХ-1 оде да товари руду у „захвату 2“ тада један од осталих багера треба да изађе на унутрашњи планир и почне да товари јаловину држећи однос 1,25:1. Док имамо три милиона тона руде, овај би требало да да 4 милиона тона јаловине и омогући нам да уђемо у 13 милиона тона руде. Тако бисмо били мирни у наредне две године, а тих 13 милиона тона руде, опет, омогућавају да се уклони 13 милиона тона јаловине које можда отварају нових 20 милиона тона руде. А, тај „трени захват“, унутрашњи планир, има 17 милиона тона јаловине и 32 милиона тона руде.

- Она нам представља живот, иза нас стоје многи људи, породице, град, а опрема је поприлично стара. Овај багер за годину-две улази у трећу деценију рада и одржавати тако нешто је стварно проблематично. Али, покушавамо да то урадимо квалитетно и брзо да бисмо имали неку производњу. Ремонт је врло комплексан, захтева пуно времена, делова, склопова, људе по читав дан. Поншто је багер тежак око 500 тона, припреме су биле опсежне, али, успешно смо их раздвојили огромним дизалицима и пресама велике снаге. Извукли смо доњи строј и заменили тај централни зупчаник. Најделикатнији захват био је дизање горњег

Управник Јовица Радисављевић на копу

Технички руководилац електромашинског одржавања на Копу Драгутин Дамјановић нагалашава да се на сваки начин покушава и одржање планиране производње:

фрема са катарком, а ништа неће бити једноставније ни да се он врати на своје место уз милиметарску прецизност.

Љ. Алексић

Агенција за приватизацију огласила нова надметања

Четврто за ФОД, треће за ФЛЖ

БЕОГРАД. – Агенција за приватизацију Републике Србије објавила је (25. априла) јавне позиве за учешће на четвртом јавном надметању за куповину непокретности и опреме Фабрике опреме и делова, односно на трећем за Фабрику лак жице. Почетна продајна цена за ФОД износи 179.928.646,17 динара, а за ФЛЖ 240.910.591,59 динара.

Рок за подношење пријава за оба предузећа истиче 24. маја, у 16 часова, док ће се јавне лicitације одржати 31. маја, са почетком у 14 сати, у просторијама Агенције за приватизацију.

Ј. С.

Проф. др Фати Хабаши о „Металургији бакра на раскрсници“

Успон аутоклавног лужења

Један од највећих екстрактивних металурга данашњице сматра да се овим хидрометалуршким процесом под притиском, који се већ користи у Аризони и Замбији, могу превазићи велики проблеми загађења које носи пирометалургија

ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ. - На размеђи векова у металургији бакра постоје велики проблеми узроковани загађењем које носи сумпор-диоксид, арсен и остали пратећи елементи. Хидрометалургија је један од начина који може да их реши издавањем елементарног сумпора. За разлику од пирометалуршких процеса, који су у прошлом веку били најзаступљенији, данашња хидрометалургија показује значајна достигнућа и могућности. Ове године у Америци су изграђена постројења у којима је омогућено добијање бакра и елементарног сумпора помоћу аутоклавног лужења. Оно није тако нов поступак (у металургији алюминијума користи се већ низ година), а сада је нашао примену и у металургији бакра.

Овако је један од највећих екстрактивних металурга данашњице, проф. др **Фати Хабаши**, родом Египћанин (дипломирао још 1949), сада професор на Универзитету у Квебеку (Канада), почасни и професор по позиву на универзитетима широм света, резимирао своје предавање на Техничком факултету, 20. априла, зачућен чињеницом да је код нас још присутна стара технологија пламених пећи. У Србију је поново дошао после 50 година, а његово предавање: „**Металургија бакра на раскрсници**“, уз превод мр **Ивана Михајловића**, привукло је добра слушалаца на Техничком факултету,

у организацији Подружнице Српског хемијског друштва.

Путем разних технолошких шема проф. Хабаши је показао предности и мање начина добијања црвеног метала, истичући да су осавремењавањем технологија и порастом његове цене, упркос смањивању примарних сировина са високом концентрацијом бакра, расле количине добијене и пиromеталуршки и хидрометалуршки. Као посебан проблем у металургији бакра, код нас и те како присутан, он је истакао пламену пећ која је и скупа и еколошки неприхватљива због прашине и велике количине сумпора. **Анаконда** компанија у којој је некада радио, такође, је имала пламену пећ. Није се одлучила за напреднију флекс-технологију, па ни солвент-екстракцију, и данас – не постоји!

Јер, када је реч о хидрометалургији, дosta скupo железо утицало је да се процес цементације седамдесетих замени солвент-екстракцијом, а данас се у великој мери користи и лужење на гомили. Често, али не и увек, лужи се уз помоћ бактерија, а за пројектовање гомила високих и до 100 м ангажују се и грађевински инжењери. Око 20 посто светске производије бакра данас се добија солвент-екстракцијом. Последњих неколико година реалност је постало лужење под притиском, у аутоклавима. Ту се у једном стадијуму и затво-

Фати Хабаши

реном процесу (за 30-ак минута) добија све што и у подужем било жењу, уз знатно мању потрошњу кисеоника и без штетног отпада. „Фелис Доц“ је са тим први кренуо у Аризони, а и у Замбији се бакар већ производи на тај начин. Шаржа за лужење се меша са киселином, загрева паром из самог процеса и долази до аутоклава са механичким мешалицама. Тако добијен муль одлази у тзв. експандере одакле се пара враћа назад за загревање шарже, а добијени продукт даље третира. Добро је и искоришћење енер-

гије, па неке канадске компаније овај процес још од осамдесетих година користе за производњу цинка који је дотле, 400 година, добијан пирометалуршки.

Аутоклав, дуг око 30 м, има више комора и отвора за пару и кисеоник и улаз за саму пулпу. Његов озид је од киселоотпорне цигле, пумпа непрекидно упумпава муль, у експандерима се одваја пара и враћа у процес за загревања и добија коначан производ. Индустрија алюминијума већ стотину година користи ову технологију, а од 1990. се користи да би се излужио пирит и ослободило злато, а потом слало даље у процес. Велики број фабрика користи ову технологију, а „Фелис Доц“ од 2004. комбинује лужење под притиском и лужење на гомили. „Отокумпу“ је, као одговор, лансирао хлорирајуће лужење, али проф. Хабаши сматра да тај процес нема будућност.

Иако се бакар производи још од античких времена, а алюминијум тек од 1880. године, он је по производњи – чуло се од проф. Хабашија – прерастао црвени метал и може се рећи да постоји „такмичење“ у њиховој годишњој производњи. Цена алюминијума тада је била већа од цене бакра, а сада је обрнуто. Ипак, прогрес у индустрији алимињума далеко је већи него у индустрији бакра јер се стално и више улаже у то.

Љ. Алексић

Представљена „Књига о Заводу“ примаријуса Петра Пауновића

Превентивац „подераних ципела“

Доктор који нас деценијама пита шта смо данас учинили за своје здравље и подсећа да је, док живот тече, здравље најпрече, описао како се бринуло о здрављу Тимочана

БОР. – Постоје превентивци из бироа који своје активности базирају на праћењу статистичких и других података о заједници и, на основу тога, делују на територији општине, округа. А, постоје и тзв. превентивци „подераних ципела“ који иду до појединца, породице, до кућа у селу и граду, и своје активности планирају на лицу места. Ми у Заводу смо избрали тај други приступ и пласирали модел који се показао успешним у протеклом периоду. У новом веку дosta тога се променило у приступима здрављу тако да је питање да ли тај модел може да преживи. Али, једно је сигурно – нема друге установе која би се бавила тако важном споредном ствари, па ће Завод остати да се бави здрављем, а сви други у систему здравствене заштите бавиће се болестима.

Овим речима је примаријус **Петар Пауновић**, 20-годишњи директор Хигијенског завода „Тимок“ у Зајечару (сада Завод за јавно здравље), прошлогодишињи добитник Повоље „Васа Пелагић“ и носилац Ордена заслуга за народ са сребрном звездом за допринос у сузбијању епидемије вариоле на Косову (1972), описао определење за бављење превентивном медицином, 17. априла, на промоцији своје „Књиге о Заводу“ у Народној библиотеци. „Учитељ здравља“, како су га најрадије осллавали те вечери, причу о књизи почeo је уз аплауз за своје већ пословично питање: „Шта сте данас учинили за своје здравље?“. А, оно је отворило и угрло пут бројним емисијама, па и ТВ каналима, са овом тематиком

Доктор Петар Пауновић говори о својој књизи

не само у тимочким медијима. Навео је и речи проф. Рамзина из 60-их година да „**здравственом службом сечемо врхове корова (болести), а не чупамо коренове. А, док шачица превентиваца голим рукама чупа тај коров, ми остали гледамо.**“

Наглашавајући да није реч о обичној монографији, јер су у књизи дате идеје, оставрења, искуства, па и мишљења како да се здравље народа унапређује, др Пера је рекао да је књига више опис дosta успешног модела организовања и рада превентивне медицине и унапређивања здравља од 1953. до 2003. године. Сама та идеја показала се интегративном за многе секторе и Завод је тражио и

налазио сараднике и у здравственој служби, и **период науке**, када је ступљено у „коалицију здравља“ са Институтом за бакар, Техничким факултетом, ВМА, институтима у Београду и Н. Саду... и радио на 12 научноистраживачких пројектата. Неколико њих је на подручју Бора у вези са човековом околином и ти резултати могу се и данас користити. Крајем века стручњаци Завода се потврђују и на европској сцени, а у земљи се покрећу разне трибине, међу којима и Еколошка истина, Дани превентивне медицине и разне школе здравља.

У веома богатој биографији једног од највећих превентиваца који је

каријеру започео као сесоки лекар у Браћевцу, а потом успешност зајечарског Завода уздигао до четвртог места у Србији (иза Београда, Н. Сада и Ниша), **Ненад Гачић** је истакао др Перину бригу о подмлатку која је почињала питањем придошли лекарима – да ли су спремни даље да уче? Један од њих, др **Љубиша Ђорђевић**, његов наследник на челу Завода, рече да очување мултидисципларног научног кадра (18 специјалиста свих превентивних грана) остаје у првом плану заједно са пословањем по ИСО стандарду 9001, као „светском језику“ пословне комуникације и припремама за акредитацију по стандарду 17.025. Уз помоћ донација Завод је „променио лик“ и ушао у систем националних лабораторија за контролу воде и хране.

Топлица Јовановић је указао да су пред установом, која се борила да очува житеље Крајине од заразних и незаразних болести, данас приоритети технолошке несреће које изазива сам човек, а Еколошка истина, као једна од идеја др Пере и Завода, већ се афирмисла као највећи научно-стручни скуп те врсте у Србији. Међутим, мр **Звонимир Милићић** сматра да дух и идеју Еколошке истине не треба још боље истаћи, при чему је мисија лекара и инжењера да јасно покажу и очувају границу која обезбеђује равнотежу одрживог развоја и здравља народа. Јер, што би рекао др Пере: „**Док живот тече, здравље је најпрече! Здраво се владајмо, добру се надајмо!**“

Љ. Алексић

Осврти

Коцкари и пробисвети

Честа је појава у последње време да се нека лица, отпуштена са посла, или она која не желе да раде – баве коцком, крађом, живе развратним и неморалним животом. У Бору, тако, постоје разни „асови“, како их обично њима равни називају, који су „способни“ да се „пробијају кроз живот“ и за њих, говоре они „нема зиме“. Један од таквих коловођа је Сава Будић, бивши келнер а сада беспосличар. Он има своју „дружину“ којој он одређује „линију“ а у тој његовој тајфи налазе се Бранко Тошић, Јован Мартиновић, Милутин Митић зв. „Мути“, Бранислав Зумбуловић и сл.

Неки од њих, као например Јован Мартиновић, имају свој „животни пут“ овакав: до пре неколико месеци на послу, после тога у болници, затим на боловању, сада у затвору. Случај Јована Мартиновића изискује посебан осврт, како би се боље видело ко га је трпео на боловању и плаћао, док је он, за то време бандио по Бору и крај. Свратиште ове дружине било је раније у ресторану који је држао Будимир Тошић. Он је био њихов „па-

трон“ и „меџена“. Сада им је главно занимање коцка, пијанчење и блудничење. Они налазе своје жртве међу наивним радницима у Бору, нарочито међу новодошлима. А случај Будимира Тошића је посебан.

Другој групи је коловођа неки Петар Петровић, службеник ГНО-а, а његова сабраћа су Јован Павловић, Драгомир Пауновић, Марко Јовановић и њима слично, све бадавације, нерадници и изгредници. Органи Повереништва унутрашњих послова код обе ове групе затекли су велике суме новаца, ручне сатове, налив пера, које су коцкари „уложили“ у коцку. Наравно да су све ове ствари заплењене а коцкари кажњени строгим казнама. Ово су само неки примери о потреби што оштријих мера против ових и оваквих паразита. Ови и овакви људи страни нашем колективу и та чињеница изискује потребу борбе против њих, борбе коју ће упорно водити не само органи власти, већ и сви грађани Бора.

(„Борски колектив“, број 7, 8 фебруар 1952)

Мерима, Коста и Михајло

РБМ. - Стотинак корака је довольно да се са асфалта главне мајданпешке улице нађете у Руднику, на самом ободу Јужног ревира, једног од два тамошња копа. На половини тога пута је рудничка капија где вас, уз убицајену проверу, чека још једна неприметна, али није електронска. То је омалена куја Мерима коју је управник копова, душеван човек, Драгољуб Јовановић донео из Јелашнице код Књажевца да би је, тек оштењену, спасао глади.

У руднику се брзо одомаћила и напредovala, јер су јој сви давали по залогај од скромног доручка, а она се чак научила да их за то љубазно замоли, баш к'о дама - на две ноге. Са окрајком бурека наш домаћин је позва да то покаже и пред камером, а све то никако није измицало гладном надзору њеног сада већ сталног четвророжног пратиоца Косте.

- Она је сад овде главна – прича Јовановић. - Разликује све раднике, да ли по мируси или по гласу, не знам, а сви је и пуно воле. Ној је са стражарима и, ако нађе неко непознат, она почне да режи. Једна жена овде ноју дежура и Мерима јој спава у крилу, гледају заједно телевизију. Четири месеца Мерима је овде била сама, али кад су „момци“ осетили да

је стасала, руднички круг се напунио „младожењама“, а са њима стиже и Коста који беше сама кост и кожа. По томе и доби име. У тако неуједном стању би немилосрдно потиснут од много робуснијег Михајла, а тај па Михајло из напрасне љубави према Мерими, не размишљајући много где све иде за њом, једног дана завуче се испод контејнера. У заносу, заборави где је ушао и две рудничке смене, онако крупан, никако да пронађе пут назад. Почека да цвили, да копа, рудари се сажалише, довезоше дизалицу, подигоше контејнер и избавише љубавника. То време Коста искористи да се мало суптилнијим методама приближи Мерими и ево их на улазу у мајданпешки рудник како дочекују и испраћају смене и меркају незнанице.

Љ. А.

Кад управник крсти дете...

Ex, да су нешто близанци, па да терамо овако осам дана...

На дан 21 марта управник пољопривредног добра Џаново поље Петар Раденковић отишао је у Књажевац да крсти дете. То му је било мало, па је собом повео и четири своја службеника, благајника, књиговоду, техничара и магационера. На крштењу је свакако било врло весело и пријатно, јер су се ових пет службеника задржали на путу четири дана, и то 21, 22, 23 и 24 марта. За све време њиховог отсуства кључ од магацина је био код Младена Авлијаша, на поверење.

За све ово време, наравно, овим свечарима су писане шихте. Међутим, са радницима стоји друго-

јачије: ако не дођу на посао, шихта им се не пише. Када је ово питање постављено на синдикалној конференцији, ови побожни излетници су се правдали оним старим и давно познатим изговорима: „Па кад радимо прековремено и залажемо се, вальда имамо право на мало одмора...“

Радници се питају: када је за једно крштење изгубљено пуних 20 надница, шта би било, недај боже, да је у питању било неко венчање или нека слава...

(„Борски колектив“, број 16, 4 април 1952)

IN MEMORIAM

Десимир Миленовић

Десимир Миленовић, дугогодишњи новинар „Илустроване“ и „Политике експрес“, трагично је преминуо у 66. години.

Рођен је 1942. године у селу Рајац код Неготина. Завршио је Вишу школу друштвено-политичких наука у Новом Саду. Прве текстове у новинама објавио је 1960. године. Новинарску каријеру започео је 1965. у београдском часопису „Задругар“. Новинарством је професионално почeo да се бави крајем 1967. у листу „Колектив“, где је радио нешто више од годину дана. Затим је прешао у „Политику експрес“ и до 1974. био један од најпознатијих дописника из Бора и Тимочке крајине, а потом у „Илустровану политику“, одакле је, као новинар – репортер, отишао 2003. у пензију. Написао је више књига и публикација, од којих је најпознатија „Пустолов са Пацифика“.

Десимир Миленовић је сахрањен 30. априла на гробљу у Зајечару.

новости

ПРИПРЕМА: ЉУБИША АЛЕКСИЋ

Траже злато на Јабуци

Министарство рударства и енергетике Србије – према писању „Новости“ - недавно је одобрило београдској фирмам „South Danube metals“ геолошка истраживања на подручју од Јабуке до Камене горе.

Фирма која ће трагати за рудама бакра, златом и пратећим металима, урадила је пројекат заштите природе и животне средине у првој фази геолошких истраживања у пријепољским селима.

Почетком године фирмам „Мурекс“ из Београда одобрена је наставак истраживања рудног богатства, у првом реду бакра у брду Чадиње, изнад Пријепоља.

Сат будућности

Ручни сатови будућности вероватно ће наликовати „пиксел вочу“ који као да је стигао директно из научно-фантастичних филмова. Захављујући „електролуминисент“ технологији и провидном кашију, овај сат – сазанајемо из „Новости“ - осваја модерним изгледом. Отпоран је на воду до дубине од чак 10 метара. И то није све – између 9.00 увече и 3.00 ујутру бројеви ће почети да по скакују и да се „играју“. Долази у три боје – белој, браон или розе, а цена од 120 долара чини га идеалним и не толико скупим поклоном. Прича се да су девојке у Америци већ полуђеле за најнежнијом нијансом овог геџета.

Из старог албума

Утеша у кафани

Док су Французи на раду у Бору, у међуратном периоду минулог века, имали изузетно добре зараде и бројне привилегије и „живели на високој нози“ у елитном насељу, основна брига сиротиње била је како преживести. Полуписмени раднички свет у организованом друштвеном животу ондашње борске чаршије био је по страни. Пролетерска маса је живела у квартиљима, у условима за које је благо било рећи да су бедни. До њихових станишта, смештених источно од пруге, у којима није било осветљења, водили су прашњави и блатњави сокаци.

ређивали филмске представе. На снимку из старог албума је кафана „Весели рудар“ Симе Јовановића на разгледници са почетка 20. века. Између 1921. и 1924. она је била стециште средњег сталежа у коме су се „само за господу“ приказивали филмови и организовале разне приредбе, забаве, прославе и весеља.

Слободно време се трајило по кафанама. У Бору је пред рат, 1939. године, радила 71 кафана, кафаница, биртија, прчварница и подрум пића.

Ту се опијало, у алкохол сумњивог квалитета утапала се туѓа и несреща. У поплави кафанских објеката виспремени власници су нудили јевтину музiku и при-

Ново лице уранка

БОРСКО ЈЕЗЕРО. – Традиција није изневерена на почетку тог дана. У раним јутарњим сатима Боране су улицама града будили чланови Дувачког оркестра РГБ-а првомајском будилицом. Затим, бесплатан аутобуски превоз и река људи слила се до Борског језера. Ове године чак много више него минулих, према неким проценама, близу 20.000 окупило се 1. маја на омиљеном излетишту житеља града бакра.

Премда, ни уранци нису што су некада били. Изгубили су некадашња обележја и значење, попримили нека сасвим другачија. Јесте да је Међународни празник рада, али као да су штафетну палицу преузели млади. Отуда и ова нова сценографија и садржаји – шатре, вртешке, разне вашарске занимације. У забавном програму учествовали су плесна група младих из Кијева (Украјина), Фолклорни ансамбл „Рома“ из Бора, трубачи, бенд „Миленијум“ и естрадни уметници **Зорана Павић и Јова Радовановић** из Београда.

J. C.

Природа се не предаје тако лако

Караши у јаловишту

В. КРИВЕЉ. – „Поље 1“ флотацијског јаловишта у В. Кривељу не користи се већ 17 година, али ће за неколико месеци у њега поново потећи пулпа. Док су стрчањаци РББ-а и ФОД-а недавно разматрани где ће и како вратити из „Поља 2“ понтон са пумпама за повратну воду, прошетали смо обалом јаловишта. Оно је, захављујући борби саме природе, по много чему већ подсећало на лепо језеро. Огромни тршћаци освојили су добар део његових плићака, хорови жаба надметали су се у крекетању, а далеко на плавом огледалу језера гњурале су дивље патке. На велико изненађење, крај обале смо угледали и неколико рибица како мирно маневришу између трске, корења и камења.

- Да, да. Има овде риба – уверава нас **Миодраг Јовановић**, сменски пословођа на пумпама. - **Има караша, бабушке и сунчице.** Ја сам риболовац, али овде, ипак, не пецим. Међутим, неки мештани пецију. Ваде караше и до килограма. Око пумпе смо налазили комаде од по 300-400 грама. Има и жаба, змија, а птица колико хоћеш. И на довољем језеру (у које се сада одлаже јаловина, што значи да су воде киселе) има много птица, жаба, змија, али рибе нисам никада видео. У овом језеру више нема киселина, преовладава атмосферска вода и зато живи свет полако креће. Долазе нам дивље гуске, па чак и роде.

J. A.